בסוד שיח

פורום "דן פנורמה" רצה באיחוד הכוחות

ללא תכנון מוקדם, המפגש השלישי של פורום "דן פנורמה" הפך לאחד הפורומים המרתקים והמעניינים שהתקיימו בשנה האחרונה. הנושא: "מה שביניהם" – הקשר בין הרבנות הראשית לבין הרבנות בתפוצות. הפורום, שהתקיים בירושלים ובשונה מהמפגשים הקודמים שהתקיימו בתל אביב, הפך לאקטואלי ומשמעותי הרבה יותר בעקבות הפרסומים האחרונים בנושא הגיור בקהילות היהודיות בחו"ל.

הפורום נפתח בדברי ברכה של ראש הממשלה לשעבר, מר יצחק שמיר, שהדגיש את חשיבות הקשר בין הרבנות בארץ לבין הקהילות היהודיות בעולם. לאחר מכן נשא דברים הרב יצחק יוסף, הרב הראשי לישראל, שהתייחס לנושא הגיור מנקודת מבטה של ההלכה היהודית. הרב יוסף הדגיש את הצורך בשמירה על אחדות העם היהודי ועל הסמכות ההלכתית של הרבנות הראשית.

לאחר דברי הרבנים הראשיים, התקיים דיון פתוח בהשתתפות נציגים מקהילות שונות בעולם. הדיון התמקד בשאלות מעשיות כגון: מי מוסמך לגייר? מהם הקריטריונים לגיור? וכיצד ניתן לשמור על אחידות הלכתית מבלי לפגוע ברגישויות מקומיות?

הרב שלמה אבינר, ראש ישיבת "הר עציון", הציע הצעה מעשית: הקמת ועדה משותפת של רבנים מישראל ומהתפוצות, שתפקידה יהיה לבחון כל מקרה לגופו ולהמליץ על הדרך הראויה. הצעה זו זכתה לתמיכה רחבה מצד הנוכחים.

יחד עם זאת, לא כל הדברים היו חיוביים. הרב מרדכי אליהו, רבה הראשי לשעבר, הביע ביקורת על מה שכינה "ניסיון לשנות את פני היהדות מבלי להתייעץ עם גדולי הדור". דברים אלו עוררו ויכוח סוער באולם, שבו השתתפו עשרות רבנים ומנהיגי קהילות.

בסיכום הפורום הוחלט על הקמת ועדת מעקב שתגיש את מסקנותיה תוך שנה. יו"ר הוועדה ימונה בהסכמה משותפת של הרבנות הראשית והרבנות בתפוצות. הוועדה תתכנס לראשונה בחודש מרחשוון הקרוב.

הבטיח וקיים

ביום שלישי בשבוע שעבר, בשעות הצהריים, התאספו במרכז הכנסים "גבעת השלום" בתל אביב מאות אנשים – רבים מהם הגיעו במיוחד מהיישובים הקטנים שבהם הם חיים. הם באו לשמוע את הרב יוסף בן־עמי, שבמשך שנים ארוכות כיהן כרבה של קהילת "נווה־אילן" שבגליל העליון, ולפני כן כרב הצבאי הראשי. הכינוס נקרא "ערב הוקרה", אבל כולם ידעו שזה יותר מזה. זו הייתה פרידה.

הרב בן־עמי, שהוא כיום בן 74, הודיע לפני כשנה שהוא מתכוון לסיים את תפקידו ולעבור לגור ליד בנותיו בירושלים. ההודעה עוררה הלם בקהילה. רבים לא יכלו לדמיין את נווה־אילן בלעדיו. הוא הוביל את הקהילה מאוהל קטן של עשרים משפחות ליישוב משגשג של יותר ממאתיים בתים, בית כנסת גדול, מקווה חדש ובית ספר תיכוני שמושך תלמידים מכל רחבי הגליל.

"הוא לא רק נתן תשובות, הוא שמע"

אחת הדוברות שעלתה לבמה הייתה רונית אלמגור, שהיום היא עורכת־דין בתל אביב, אבל גדלה בנווה־אילן. היא סיפרה כיצד הרב בן־עמי ליווה אותה ואת משפחתה בתקופה הקשה שבה אחיה הקטן חלה במחלה נדירה. "הוא לא רק ביקר אותנו בבית החולים", אמרה, "הוא ישב איתנו בלילות, שתק איתנו, ולפעמים זה היה הדבר הכי חשוב. הוא לא מיהר לתת עצות. הוא פשוט נשאר".

דברים דומים נשמעו שוב ושוב מפי עשרות הדוברים שעלו לבמה. רבים סיפרו כיצד הרב בן־עמי ביקר אצל כל משפחה במושב לפחות פעם בשנה, גם כאשר לא היה "שום דבר מיוחד" לדבר עליו. הוא ידע את שמות הנכדים, את מועדי הלידות ואת הקשיים הכלכליים של כל אחד. "הוא לא ניהל קהילה", אמר אחד הדוברים, "הוא חי אותה".

ההבטחה שקוימה

הרגע המרגש ביותר בערב הגיע כאשר עלתה לבמה שרה כהן, אלמנתו של הרב בן־עמי, שנפטר לפני שלוש שנים. היא הודתה לקהל על כך שהבטיח לבעלה שלא יישכח. "הוא ידע שהוא הולך", אמרה בשקט, "והוא ביקש ממני רק דבר אחד – שהקהילה לא תהפוך לעוד מקום שבו אנשים באים רק כשיש להם בעיה. הוא רצה שיישארו חברים גם כשהכול בסדר". הקהל קם על רגליו במחיאות כפיים ארוכות.

הערב הסתיים בהחלטה לייסד קרן על שם הרב בן־עמי, שתסייע לסטודנטים מהקהילה ללמוד בישיבות ובמכללות. ראש המועצה האזורית הגליל העליון הודיע כי השטח שבו עומד כיום בית הכנסת יישמר ולא ייבנה עליו דבר. "זה לא רק מקום", אמר, "זה הזיכרון של כולנו".

האירוני נישק את התנ"א

הסנדוויצ'ה הקל"ס (119) של התנ"א בדשמה בשנת תשל"ה בשתיאון, פרט. בשעתו סיפר רבה של הקהילה והיועדית בפרס הרב יהודה אורדוכן לכבוד וב"ר) על מושא של הגלה והקשה לדמשמה ספר התנ"א.

"כשהוא למני המשמה הניף לאויר שני שלחוים מרעיב כדי להרפיס את ספר התנ"א אבלנו. ועד הקהילה אכן הסליח להרפיס את התנ"א בדרכה שוב קים, כדי לאלקם לכל יהודי הקהילה.

"אשמי בספר לרשום, אולם ותולך הדשמה והעכב ונמשך זמן רב. ביני תיים התעללה המשמה של ותמיני. כשהנשרשה פעילות־יתר הקהילה ואני ויתיני אתרי לפעילותה ותחניים, והשרלתי להציא מבית־הרשת את כל ספרי התנ"א ולהביאם לספרייה ועד הקהילה. שם, באולם הגדול של הספרייה, הם אחמטו ביהניים בעריסה לא מסודרים.

"באותה תקשה נזכרתי סהעם משמלת המשמה של חוק ודש בשם "שיחה". מידשו של הסוק הוא שכל אחרה אדאני וכל משרות הביהכ"נ חייבים בתוך שלושים יום לבשר את כל המסמכים, וביידות והספרים שברשותם אשר ליהם מתייחס מסל המלוכה, מסל כורש, שכן של השמן, וכל כיוצא בזה.

"ומוק קבע שכל מי שייכשבא ברשותו לאחר מועד יסים מסמך כלשהו או ספר עם אחר מהמסלים ובל' – ייעבד בשלוה ומסר הרין. האם יתברר כי בד זרן לא השמידו את המסלים – ריעו מוזה.

"אמנם בזמן הקהילה, ניבצבו לפני בעיה מאד קשה ברשותנו ארכיון בן למעלה ממאה שנה והרבדומם של הניידות, והמסמכים והספרים נשמר גם את סמל הכתר וגם את שם השנה והשלוכה בראש המסמכים. לדוגמה, היו גם בד־ שתנו ורכה מסמכות הנ מיוחדות שהקהילה הנשיקה לרגל הכתרת המלך ולרגל הגיעה 2500 שנה להכתרת סורש. בניהו האחד של המסמך היה סמל המנורה ואילו בניהו השני סמל השלוכה, מוש או הכתר, והחומה.

"מבחינה ערכית היה קשה לנו מאד להשלים עם ביעוד וסיומו כל המסך רייה הצפוזה והנבון העקר, אולם גם לאחר שהאלבנו להשלים עם הנזירה הזאת, מיהרי בייהת, לא היתה כמהנו שום אפשרות לבצע את הרבר בפרק זמן כה קצר.

"בסוף האדרש, בסרם הסקשנו לבצע את המשימה, נבנה אלי לשתף ללשר כרי המכיר ומדיב, כי זה עדה הגיעו בפתאומיות שני מפקידים מטעם המסר שלה, וברצונם לשרוך ביקורת בעשרדים ולבדוק אם מילאנו אחר 'מוק הסיהור'.

"אישת מחת נפלה עלי. ידעתי באותו רגע שאני מחשל וכי סכנה גדולה נשר קמת לקהילה והחניית כלה. אמרתי בדתי, שמע־ישראל, והבנתי עצמי לביהוק ודין. כשנכנסו המפקחים לחדר, האני מבחול עד מחת, פלה ברעתי משהו מה לאחר שביקשו להתחיל בביקורת – לקחו אחתם רבי ראשון לאולם המשמות.

"תשאה ראשון, המלם, שבחל למל עיניהם שעה שבבנו לאולם המשמות, הוי עשרות ספרים שהיו בדוקים שם בכל הסנות בצורה בלתי מסודרת. אחר מהכי מקומים והבטפי ולקח אחד מהספרים הללו, היה זה ספר התנ"א. המפקח שאל אותי איזה ספר זה ואני השיבתי לו על בעל התנ"א, על הנעשה וב"ר, על רבי ישראל בעל־שבשבה ועל החשיבות. ציינתי כי זהו אחד מספרי היסוד של הנעשה זו. ובא אותה את הספר וביקש להכניר לו מה כתוב בדף שפתוח, והה זה בדיוק הדף הראי שון של שחי היחוד האמונה. תרגמתי וביארתי לו את כל המקטע הזה, שהשלהו ועד משו. כשסיימתי, סגר המפקח את הספר, נשק אותו ואמר בקול: "בפקום שיש ספרים כאלה הנמים שאפשר על מקום כזה – אין צורך בשום רבי נוסף".

"הייתי נרגש, כי עם כל הכבוד היינו מאד שמחים לו היה זמתם בספר האהר זהם שלנו על ביהודו".

לסקנדל היהודי, רבי משה יעקב רבינוביץ וצ"ל ניתן רבי נני "הסנדלר", ויותר מאשר בשמו הוא יודע בבניתי.

ולמה כך כינו אותו

את הכינוי הזה קיבל בימים אלה אחד הפרנסרים שראה את הסכנה הגדולה כמו עיניה. "בהיותו בדוסה שלה רבי משה יעקב רבינוביץ מכהב להקהל הראשי קק ציל ובו הוא כותב שהוא רוצה לעלות לארץ־ישראל אלא שיש לו ספק אם הוא יצליח להסדיר כאן.

עבה לו הראשי קק עדיף להיות סנדלר בארץ־ישראל ובלבד שאהה חי בארץ ישראל, מאשר להיות מכובס בחו"ל.

שמע רבי משה יעקב בקול הראשי קק עלה לארץ וב־ תקופה הראשונה כאן עסק בסנדלרות. לא שהיה זה מקצוע שהתאהה בו, אלא שהוא קיבל את עצתו של הראשי קק כבהבה ולשהונה וכעבה זמן קצר ועל מכך.

כבר בכה קראים אנו אלא בשאלה אם יזכיר לי מי האיש שמשתיק את המכובים של "הסנדלר" והכה ובבראות מה אמרי ליהודי מרינת־ישראל בתאריכים מקריימים. למרכה הידיעה, לאחר שיחה עם אנשים שהיו מקורבים ל"סנ־ לר", אין מכהבים כאלה הכם פרי־רימיונו של מאן דהו ומכ־ ן נמרע על־שני כל הארץ בכתב וכמקבל בתחתונים.

"הבודק" נתן הסכמתו

עיקון "משריב" ובציגיו של הגר"ש אביגר שליט"א, הגיעו לתכנה ביניהם בדבר האישיות שיבודק את משקלן של העוברות, בכיסל, שפרסמו בכתבה לפני שבועיים. האישיות נתנה הסכמתה, והעלותיה הן כישורה המקי נציגים. אותה אישיות ביקשה שלא לתת פומבי לשמה ולי מפורטת בנושא הזה.

"משריב" ובאמני הרב, "ישמו בהבאות שזה בשווה".

ולמה ניתן לו הכינוי: "הסנדלר"?

לשקהל היהוע, הבי משה יעקב רבינוביץ וצ"ל ניתן הבי נני "הסנדלר", ויותר מאשר בשמו הוא יודע בבניתי.

ולמה כך כינו אותו

את הכינוי הזה קיבל בימים אלה אחד הפרנסרים שראה את הסכנה הגדולה כמו עיניה. "בהיותו בדוסה שלה רבי משה יעקב רבינוביץ מכהב להקהל הראשי קק ציל ובו הוא כותב שהוא רוצה לעלות לארץ־ישראל אלא שיש לו ספק אם הוא יצליח להסדיר כאן.

עבה לו הראשי קק עדיף להיות סנדלר בארץ־ישראל ובלבד שאהה חי בארץ ישראל, מאשר להיות מכובס בחו"ל.

שמע רבי משה יעקב בקול הראשי קק עלה לארץ וב־ תקופה הראשונה כאן עסק בסנדלרות. לא שהיה זה מקצוע שהתאהה בו, אלא שהוא קיבל את עצתו של הראשי קק כבהבה ולשהונה וכעבה זמן קצר ועל מכך.

כבר בכה קראים אנו אלא בשאלה אם יזכיר לי מי האיש שמשתיק את המכובים של "הסנדלר" והכה ובבראות מה אמרי ליהודי מרינת־ישראל בתאריכים מקריימים. למרכה הידיעה, לאחר שיחה עם אנשים שהיו מקורבים ל"סנ־ לר", אין מכהבים כאלה הכם פרי־רימיונו של מאן דהו ומכ־ ן נמרע על־שני כל הארץ בכתב וכמקבל בתחתונים.